

VEREANALÜÜSID SÖÖMISHÄIRETE DIAGNOSTIKAKS

Söömishäire viitab seisundile, kus oma keha tajumine, toidust mõtlemine ja söömisikäitumine muutuvad viisil, mis ohustab füüsilist ja vaimset arengut ning tervist ja segab tavapärase elu, sh suhteid, tööd ning õppimist. Kehakaalu ja –kuju äärmuslik kontrollimine on mehhanism ärevuse ning negatiivsete emotsioonidega toimetulekuks.

Söömishäired on enam levinud naiste/tütarlaste seas, kuid diagnooside arv on kasvamas ka meeste/poiste seas. Söömishäired võivad ilmuda erinevates eluetappides, enamasti juhtub see 12-25 aasta vanuses.

Umbes 7% inimestest on diagnoositud söömishäire. Eestis on seega hinnanguliselt kuni 90 000 söömishäiretega inimest ning diagnoosimata häirunud söömisikäitumist esineb ilmselt märkimisväärselt enam.

Sagedasemad söömishäired:

1. Anoreksia
2. Buliimia
3. Kompulsiivne söömishäire, ka liigsöömisjäire, emotsionaalne söömine
4. Pica ehk mittesöödavate asjade nt muld, savi, kriit jne söömine
5. Ortoreksia ehk tervisliku toitumise ülehindamine
6. Bigoreksia ehk lihasdüsmorfia
7. Kõige sagedamini esineb **ebatüüpilist söömishäire** vormi, millel võib olla mitmele klassikalisele söömishäirele sarnaseid sümptomeid ja käitumismustreid

Söömishäired on üks vähene psühhiaatriliste haiguste grupp, mille kulu tõsidust saab laboratoorse diagnostika abil hinnata. Söömishäire diagnoosimiseks tuleb esmalt välistada muud terviseprobleemid, mis võivad põhjustada nt kasvu- ja arenguhäired, kaalu muutusi, oksendamist jt söömishäiretega kaasneva võivad sümptome. Pikaajaline söömishäire võib omakorda põhjustada mitmete füüsiliste terviseprobleemide avaldumist, nt aneemia, osteoporoos, neeru- ja maksakahjustus, seedetrakti ning viljatusega seotud probleemid jm.

Eesti Söömishäirete Liidu ja SYNLABi koostöös on kokku pandud soovituslike vereanalüüsides nimekiri, mida määrata söömishäire diagnoosiga või sellele viitavate terviseprobleemidega patsiendi puhul. Analüüsides nimekiri põhineb ravijuhistel ja Söömishäirete Liidu ning SYNLABi laboriarstide soovitusel.

SOOVITUSLIKUD VEREANALÜÜSID SÖÖMISHÄIRETE DIAGNOSTIKAKS

Hemogramm 5-osalise leukogrammiga	ALP	Triglütseriidid
Glükoos	Amülaas	TSH
HbA1c paneel	Lipaaas	fT4
Kaalium	Kreatiniin	IGF-1
Naatrium	CK	Ferritiin
Ioniseeritud kaltsium	Uurea	CRP
PTH	Albumiin	Vitamiin D (25-OH)
Kloriid	Kolesterool	Folaat
Fosfaat	HDL-kolesterool	Vitamiin B12
ALAT	LDL-kolesterool	Holotranskobalamiin

- Kui on vaja analüüse dünaamikas (nt kord aastas) jälgida, on soovitatav analüüsides määramisel lähtuda patsiendi diagnoosist ja esialgsetest laborianalüüsides tulemustest.
- Esmasel sekkumisel on soovitatav mõõta ka **suguhormoonide** taset.

Analüüsides on koondatud SYNLABi elektroonse tellimislisti uuringugruppi “Söömishäirete uuringud”.

Kasutatud infoallikad:

1. <https://www.cpdconnect.nhs.scot/media/2317/eating-disorders-appendices-t19.pdf>
2. <https://app.synlab.eu/app/et/ravijuhendid/ebm/ebm00690/soomishaired-lastel-ja-noorukitel#mcmaster>
3. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/eat.23051>
4. <https://toitumisterapeudid.ee/wp-content/uploads/2022/08/ETTA-Soomishairete-noustamise-juhised-2022.pdf>
5. <https://synlab.ee/arstile/laboriteatmik/>
6. https://www.nimh.nih.gov/health/statistics/eating-disorders.shtml#part_155058